

Nowe rezerваты przyrody w województwie opolskim

Na terenie województwa opolskiego istniało dotychczas 20 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 194,55 ha, a więc zajmujących zaledwie 0,022% jego powierzchni. Obiekty te chronią głównie 3 typy ekosystemów: leśny (ok. 76%), wodny (ok. 20%) i łąkowo-murawowy (ok. 4%) (Kuźniewski 1996, Nowak red. 1997). Ostatni z nich, rezerwat geologiczny „Góra Św. Anny”, utworzony został w 1971 r. Przyczyną tego stanu rzeczy nie jest bynajmniej brak w województwie odpowiednio wartościowych obiektów. Wiele cennych przyrodniczo obszarów od kilkunastu lat proponuje się objąć ochroną rezerwatową. W 1988 r. Urząd Wojewódzki w Opolu poniósł koszty inwentaryzacji 33 projektowanych rezerwatów przyrody. Niestety, z różnych względów opracowania te nie zmieniły nic na mapie ochrony rezerwatowej Opolszczyzny.

Dopiero w 1997 r. utworzono na terenie woj. opolskiego 3 nowe rezerваты przyrody. Zgodnie z zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25.07.1997 r. (MP nr 51 z 18.08.1997 r., nr 54 z 4.09.1997 r., nr 56 z 8.09.1997 r.). Są to:

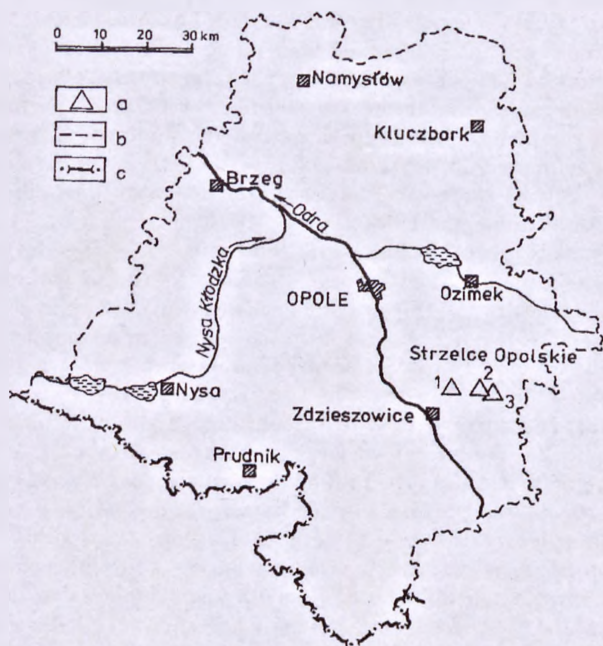
– **rezerwat przyrody „Boże Oko”**, obejmujący ochroną las o powierzchni 68,94 ha, położony w gminie Ujazd. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych lasu świeżego z licznie występującym, ponad stuletnim bukiem.

– **rezerwat przyrody „Grafik”**, obejmujący ochroną las o powierzchni 27,43 ha, położony w gminie Leśnica. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasu bukowego o charakterze naturalnym z udziałem licznych drzew pomnikowych.

– **rezerwat przyrody „Lesisko”**, obejmujący ochroną las o powierzchni 47,51 ha, położony w gminie Zdzeszowice. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu buczyny karpackiej z udziałem starych dębów i modrzewi.

Nowo powstałe rezerваты przyrody znajdują się na terenie Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny (Harabin 1991). Obejmują lasy należące do nadleśnictwa Strzelce Opolskie, obręb Zdzeszowice. Według podziału fizyczno-geograficznego Polski (Kondracki 1988), obszar ten leży w zachodniej części Wyżyny Śląskiej, w obrębie mezoregionu Chełm.

Rezerwat przyrody „Boże Oko” (oddziały 18b, c, 28c, 29a, b, c, d) położony jest na stoku niewielkiego wzniesienia, który opada w kierunku zachodnim i południowym, w stronę niewielkiego strumienia. Najwyższy punkt znajduje się w północno-wschodniej części rezerwatu

Ryc. 1. Nowe rezerwy przyrody w województwie opolskim (a) – New nature reserves in the Opole province (a): 1 – „Lesisko”, 2 – „Grafik”, 3 – „Boże Oko”

i wynosi 295 m n.p.m. Najniższy punkt to malowniczy, rozległy jar krasowy o szerokim dnie i stromych zboczach. Na obszarze omawianego rezerwatu wyróżniono dwa zbiorowiska roślinne: kwaśną buczynę niżową *Luzulo pilosae-Fagetum* oraz fragmentarycznie wykształconą żyzną buczynę niżową *Melico-Fagetum*. Odnotowano 60 gatunków roślin naczyniowych, w tym chronione i rzadkie. Z gatunków objętych ochroną prawną występują: buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, przytulia wonna *Galium odoratum* i kopytnik pospolity *Asarum europaeum*. Natomiast spośród roślin rzadkich należy wymienić m.in.: przytulię okrągłolistną *Galium rotundifolium*, przetacznik górski *Veronica montana* oraz nerecznicę szerokolistną *Dryopteris dilatata*. Do osobliwości przyrodniczych zaliczyć można także okazałe buki, o wymiarach drzew pomnikowych. Ich wiek szacuje się na około 160 lat.

Rezerwat przyrody „Grafik” (oddziały: 24a, b, d, 1, 25j, 26a) położony jest na stoku niewielkiego wzniesienia, przeciętego wąwozem, na dnie którego płynie okresowo niewielki strumyk. Występują tu trzy

typy buczyn: żyzna buczyna niżowa, kwaśna buczyna niżowa oraz fragmentarycznie wykształcona żyzna buczyna sudecka *Dentario enneaphyllidis-Fagetum*. Wiek drzewostanu wynosi średnio 140 lat. Jedynie w oddziale 24b dominuje drzewostan 60-letni. Flora rezerwatu obejmuje 63 gatunki roślin naczyniowych. Z gatunków objętych ochroną stwierdzono tu występowanie parzydła leśnego *Arunco sylvestris* i przytulii wonnej. Do gatunków rzadkich zaliczyć można m.in. przytulię okrągłolistną i przetacznika górskiego.

Rezerwat przyrody „Lesisko” (58d, 59a, b, c, f, g, h, 62b) znajduje się na zboczu opadającym dosyć stromo w kierunku zachodnim i południowo-zachodnim. Różnica wysokości między najwyższym a najniższym położeniem wynosi około 100 m, co wraz z przecinającymi zbocze głębokimi wąwozami krasowymi stanowi o wysokich walorach krajobrazowych tego obiektu. Na terenie tym wyróżniono dwa zbiorowiska: kwaśną buczynę niżową oraz fragmentarycznie wykształconą żyzną buczynę sudecką. Ponad połowa drzew przekroczyła wiek 120 lat, część z nich osiągnęła rozmiary pomnikowe. Spośród 84 gatunków flory naczyniowej, 6 objęto ochroną. Są to: barwinek pospolity *Vinca minor*, wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, bluszcz pospolity, konwalia majowa *Convallaria majalis*, przytulia wonna i kopytnik pospolity. Występują tu również gatunki rzadkie: wyka leśna *Vicia sylvatica*, nerecznica szerokolistna, przetacznik górski i wilczomlecz słodki *Euphorbia dulcis*. Nie odnaleziono ponownie podawanego z tego terenu żywca dziewięciolistnego *Dentaria enneaphyllos* (Harabin l.c.). Największym zagrożeniem dla omawianego rezerwatu jest bliskie sąsiedztwo osiedli ludzkich (Żyrowa, Leśnica, Góra Św. Anny, Zdieszowice). Można się więc spodziewać intensywnej, niekontrolowanej penetracji, zwłaszcza w dni świąteczne. Wyznaczenie ścieżek turystyczno-przyrodniczych, miejsc postoju i biwakowania ukierunkuje ruch turystyczny i tym samym ograniczy jego negatywny wpływ na florę i faunę rezerwatu. Duże znaczenie dla walorów przyrodniczych tego obiektu będzie miało planowane w przyszłości ograniczenie emisji przemysłowych z rejonu Zdieszowice–Kędzierzyn–Koźle–Blachownia oraz uporządkowanie gospodarki odpadowej w gminie Leśnica. Obecnie wiele nieczystości oraz odpadów budowlanych zamiast na zorganizowane wysypiska trafia do rezerwatowych wąwozów. Proceder ten należy jak najszybciej powstrzymać.

Na podkreślenie zasługuje również wartość dydaktyczna wyżej opisanych rezerwatów. Położenie na terenie parku krajobrazowego przy ścieżkach przyrodniczo-dydaktycznych oraz występowanie w nich rzadkich w skali województwa i regionu zbiorowisk leśnych (Celiński i in. red. 1997) stwarza szansę, że mogą być przedmiotem ciekawych zajęć z biologii lub ochrony przyrody i środowiska.

Sylwia Nowak, Arkadiusz Nowak, Krzysztof Spałek

PIŚMIENNICTWO

Celiński F., Wika S., Parusel J. B. (red.) 1997. *Czerwona lista zbiorowisk roślinnych Górnego Śląska*. Raporty, Opinie 2: 38–68.

Harabin Z. 1991. *Charakterystyka lasów oraz proponowanych rezerwatów leśnych*. W: *Monografia Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny”* (red. Dubel K.). Studia i Monografie 186, WSP, Opole.

Kondracki J. 1988. *Geografia fizyczna Polski*. Wyd. 6, PWN, Warszawa.

Kuźniewski E. 1996. *Ochrona przyrody na Śląsku Opolskim*. Państw. Inst. Nauk., Inst. Śląski w Opolu, Opole.

Nowak A. (red.) 1997. *Przyroda województwa opolskiego*. Wyd. Context, Opole.

Interesująca entomofauna rezerwatu przyrody „Kępa Redłowska”

Rezerwat krajobrazowy „Kępa Redłowska” został utworzony w 1938 r. zarządzeniem wojewody pomorskiego. Rezerwat przyrody o powierzchni 126,93 ha, podlegający ochronie częściowej, leży w granicach miasta Gdyni. Obejmuje pociętą głębokimi wąwozami część wysoczyzny Kępy Redłowskiej, urywającej się od strony morza aktywnym bądź martwym klifem wysokości ok 40 m n.p.m. (Subotowicz 1982). Teren rezerwatu porastają głównie płaty trzech zbiorowisk: żyznej i kwaśnej buczyny niżowej oraz acydofilnego lasu bukowo-dębowego, a przede wszystkim płaty ich postaci degeneracyjnych (Buliński, Przewoźniak 1996). Na zboczach klifowych występują m.in. zarośla rokitnika zwyczajnego *Hippophaë rhamnoides*.

Entomofauna rezerwatu, jak wynika z przeglądu piśmiennictwa, jest słabo poznana. W ostatnim okresie tylko Buszko (1990) podał informację o 40 gatunkach motyli minujących z obszaru Kępy Redłowskiej. Toteż jest celowe, zdaniem autorów, udostępnienie wyników wstępnych badań sondażowych wybranych grup owadów, przeprowadzonych w latach 1992–1994 w rezerwacie i na jego obrzeżach. Badaniami objęto żądłowki (*Aculeata*) i ich pasożyty gniazdowe oraz muchówki i chrząszcze drewno- i próchnożerne (saproksylobiontyczne). Wśród stwierdzonych tu 72 gatunków drapieżnych żądłówek na uwagę zasługuje rzadki europejski gatunek *Mimumesa beaumonti*, z rodziny grzebaczowatych (*Sphexidae*), znany w Polsce tylko z dwóch stanowisk (okolice Wrocławia i Łodzi), a także wstężeń *Discoelius zonalis*, kopulka *Eumenes coronatus*, oraz dwa inne – rzadkie gatunki os z rodziny *Eumenidae*: bolicie *Ancistrocerus oiventris* i *A. antilope*.